

IN ADELPH.

dare Lysiae est ἔμ τιτθὸν δοῦναι. Plaut. *Mnæch.*
Vti mater sua nō internosse posset quæ māmā dabat.

Quod proluuium? quæ istæ c subita. pag. 263.

Hoc à Cecilio Terentius sumpsit. Nam ille sic in
ἰπβολιμαίῳ, Mearastraria, quod prolubium? quæ
uoluptas? quæ te lactat largitas? Notauit hoc etiam
P. Victorius Var. lect. lib. 21. cap. 4. pag. 264.

Finem in istac faciat.

Ouid. 4. *Metam.* Venerisq; modū sibi fecit in illa.

M. ANTONII MURETI IN

Phormionem Terentij

ARGUMENTVM.

CHREMES & Demipho fratres Athenien-
ses erant. Chremes Athenis uxore diuitem, ac
bene dotatam duxerat Nausistratam: & ex ea susce-
perat filium Phædriam. habebat Nausistrata, præter
ceteras opes, opima prædia in Lēno. eò igitur Chre-
mes quotannis, ad ea locāda, capiendosq; fructus, cō-
ueabat. dum illic residet, paupercule cuiusdam muli-
eris amore correptus, eam quoque ducit uxorem, &
ex ea suscipit filiam Phanium: ac, ne res emanaret,
cōmunito nomine, Stilphontē se Lemni uocari iubet.
detraheret autē e fructibus prædiorum uxoris Athe-
niensis, quantum satis esset ad illam alterā una cum
filia nutriendam: deinde athenas reuersus, aut cala-
mitatem, auarilitatem, aut tale aliquid causabatur.

Erat

ARGUMENTVM

Erat Demiphoni filius Antipho. Cum igitur Phaniū,
 quindecim iam haberet annos; conueniunt inter se
 Chremes & Demipho, ut Chremes quidem & Lem-
 niam uxorem, & Phanium Athenas clanculum ad-
 duceret; Demipho uero Phanium filio suo uxore da-
 ret. eius rei causa proficiscitur in Lemnum Chremes.
 eodem tempore accidit, ut Demiphoni quoque iter
 esset in Ciliciam. abeuntes ambo, Getæ (is Demipho-
 nis seruus erat) filios committunt suos. profectis se-
 nibus, Phædria se statim citharistriæ cuiusdā amore
 implicat. Sed hoc erat incommodi, quòd, qui à lenone
 amaret, quod daret, nihil habebat. interea uxor è
 Lemno, quæ, propter paupertatē, uiri diutius forte,
 quàm solebat, morantis aduentum expectare non pos-
 set, conscensa nauis, Athenas una cum filia, & nutri-
 ce ipsius uenit. quæruunt Stilphontem. frustra. Athe-
 nis, qui quenquam eo nomine nosset, reperiebatur ne-
 mo. ibi mater (tanta eam ægritudo ceperat) moritur.
 ei funus una cum nutrice procurantem Phanium cū
 aspexisset Antipho, subito amore illius exarsit. uenit
 ad nutricem postridie, ut eius sibi copiam faceret, of-
 secrans. illa se, nisi puellam uxorem duceret, factū
 negat. illi, cum & quiduis facere cuperet, et patrem
 absentem uereretur, parasitus Phormio hoc casu
 um dedit. lex erat Athenis, ut orbas puellas qui eis
 genere proximi essent, ducere; aut, si id nolent, do-
 tem eis dare cogerentur. ego, inquit paratus, sumus
 labo, me patri uirginis amicum fuisse, ideoq; causam
 illius

IN PHORMIONEM.

illius suscipere: uocabo te in iudicium, tanquam illius
 cognatum, tecumq; lege agam, ut eam ducas. tu ita te
 defendes, ut mihi facilem uictoriam præbeas: ita con-
 demnabere. sic fiet, ut & tu potiarius tua, & patre re-
 uerso, paratam excusationem habeas. ita fiunt omnia,
 ut parasitus suaserat. confectis iam nuptijs, eodem
 die ambo redeunt senes. turbari uterque: ille, quod se
 lius indotatam uxorem se absente duxisset: hic, quod
 uereretur, ne, erepta sibi hac collocandæ filiaë occa-
 sione, tota res fieret palam. eo ipso die, leno, citharis-
 triæ, quam Phædria amabat, dominus, nisi sibi pro ea
 triginta minæ darentur, uenditurum se eam, minita-
 batur. ad eas conficiendas hanc fallaciam Geta con-
 fingit: ait senibus, se cum Phormione collocutū: Phor-
 mionem uero, si sibi dotis triginta minæ darentur, pa-
 ratum eam uxorem accipere, quam duxisset Antis-
 pho. eam pecuniam Demipho à Chremete sumptam
 numerat Phormioni. is eam Phædriæ, Phædria lenoni
 pro amica tradit. cum hæc iam confecta essent, agno-
 scitur Phanium. ibi uero senes gaudere, quod, quas
 nuptias ipsi facere moliebantur, eæ ipsis absentibus,
 atque inscientibus factæ essent. sed dolebant, sibi pe-
 ruisse triginta minas. eas dum à Phormione, primo
 blanditijs, postea etiam per uim eripere conantur:
 Phormio, qui iam de duabus Chremetis uxoribus,
 deq; tota re intellexerat, inclamat Nausistratam, eiq;
 aperit omnia. Illa, cum aliquandiu de uiro con-
 quæsta esset, tandem placatur, filijq; ipsius iudicio
omnia

ANNOTATIONES

omnia se permissuram pollicetur.

ANNOTATIONES.

Transdere hominē in otium. pag. 266.

Transdere more uetusto scripserunt etiam ex suis antiquis Io. Riuius, & Georg. Fabricius.

Ceruum videre, fugere, & lectari.

Georg. Fabricius sustulit coniunctionem, & secutus bona exemplaria, & citationem interpretis in Eun. Minu' multo audaciter, quā lædit. pag. 267

Ita ex suo manuscripto libro Muretus reposuit. Priscianus tamen lib. 15. ubi docet Sallustium lib. 2. Hist. & Ciceronem pro Sex. Roscio, audaciter secundum analogiam protulisse, hunc uersum sic adducit, Minus multo audacter, quā nunc lædit, læderet.

In medio omnibus Palmam esse positam

Demostenes κτ' Φιλίππου. α. ἀλλ' οἷδε ἄρα καλῶς ἐκείνῳ, ὅτι ταῦτά ἐστιν ἀπὸ ντα τὰ χερία ἀδλα τῷ πολέμῳ, κείμενα ἐν μέσῳ. id est, Sed hoc ille bene nouit, omnia hæc loca esse præmia belli, posita in medio. Sallust. in Catil. Præterea diuitiæ, decus, gloria in oculis sita sunt: fortuna omnia ea uictoribus præmia posuit.

Benedict is si certasset, lege sine distinctione.

Per quem res agetur maxume.

Riuius, gere tur, ex interprete, & antiquis plerisque exemplaribus scripsit. Lolgius etiā retinuit, agetur.

Act. I. scen. I. pag. 268.

Geta ferietur alio munere.

Dei

IN PHORMIONEM.

Die quinto à partu, qui ἀμυδρομοῦ dicebatur, puerperis & obstetricibus munuscula mittebantur, quæ Plautus κειμήλια uocat in Truculento, Non audes aliquod mihi dare munus Cemelum. Erant item alia, quæ dabantur die natali, quorum idem in Epidiaco & Rudente meminit, Græcis γυνέθλια denominata. Georg. Fabricius.

Vbi initiabunt.

Huc pertinent uerba Varronis ex Catone, quæ ex Nonio adducit Georg. Fabric. Cum primores cibo et potione initiarent pueros, sacrificabantur ab edulis Edulia, & à potione Potinæ nutrices.

Scen. 2. Quanto in periculo sum.

Io. Riuius ex suo manuscripto, & Georg. Fabricius ex Palatino legunt, Quanto in periculo sumus: quorum auctoritatem hic nemini spernendam puto.

Is senem per epistolas Pellexit. [pag. 270.]

Apud Priscianum lib. 10. in aliquot manuscriptis, per epistolam, legitur. quod lib. 19. est etiam in impressis: ubi in nostro Corbeienfi ita legitur, Ἰλλὶ μόνον ὄρχι. Similiter Terent. in Phorm. Is senem per epistolam Pellexit modo non montes auri pollicēs. Ego tamen, per epistolas, probo.

Nam quæ incitiam est Aduorsum stimulum.

In nostro antiquo Prisciano, libro 18. extremo, quæ in uulgatis libris græca omnia falsa habet, hoc pro uerbum græce ita refertur, πρὸς τὰ κέντρα μὴ λὸς κίττω, quomodo ex Euripide & Pindaro adduxit

ANNOTATIONES

Erasmus. Aeschylus Prometheo,

οὐκ οὐα ἔμοιγε χρώμι. Θ' διδασκάλω,
πρὸς κέντρα κώλυρ ἔκτινείς.

Sed haud quaquam, magistro si me uti uelis

Aduersus stimulum tu extendes unquam pedem.

Hanc amare coepit perdit.

Charisius lib. 2. perdit pro ualde. Terentius in
Phormione, Eam amare coepit perdit. nam ita Arun-
tius Celsus, et addit: antiqui enim dicebāt ardere pro
amare. Ex quibus uerbis ego conijcio, Celsum hic le-
gisse, ardere perdit. atq; ita locum à Charisio fuis-
se adductum. qui uulgo interpretatione corruptus
postea fuerit.

Interea dum sedemus illi.

Illi, non illic Bembus legit, idemq; Interpretis au-
thoritate confirmatur. pag. 271.

Paupertas mihi onus uisum est.

In Prisciani libris omnibus ita legitur, Nunquam
æque, inquit, ac modo paupertas onus uisa est mihi
& miserum & graue.

Neque notus, neque cognatus.

Quod Georg. Fabricius annotat in antiquo libro
pro, cognatus, legi, uicinus, minime prætereundum
est, cum illud sæpius in Interpretum expositionibus
repetatur.

Vt sibi eius faciat copiam.

Hic uersus primo loco habet creticum, et quarto
tribrachyn. quare frustra Glareanus initio traiecit,

in

IN PHORMIONEM.

Et in fine tollit, se. pag. 272.

Illene indotatam virginem, lege.

Nunc amitte quæso hunc.

Amitte, pro dimitte legit Interpres. Plautus Bacchid. Malefactorem amitti satius, quam relinqui beneficium.

Scena 3. pag. 274.

Huius scenæ uersus omnes in nostro libro sunt iam bici octonarij acatal. præter unum quaternarium.

Vbi in mentem eius aduenti venit?

Aduenti genitiuus antiquus pro nominatiuo usurpatur, auctore Prisciano lib. 6. Et 17.

Sis? quod utinam ne Phormioni.

Versus hic similis est superioribus. sed ultima eius syllaba initium est consequentis.

Iam de pacisci mortem cupio. pag. 275.

De pacisci magis probatur à Grammaticis: nam et Priscianus lib. 8. hoc uerbum in ijs numerat, quæ mutant. pro, mortem, legitur in quibusdam, morte. sed accusatiuus usitator est. Nam et Cicero, partem suam de pacisci, dixit pro Sex. Roscio.

Et si tibi res sit cum eo lenone.

Ita quidem aperte legit Interpres: sed in omnibus tamen libris ueteribus, Quod si tibi res sit: quæ letio nihilo, ut ego quidem arbitror, deterior est. Muretus. Sunt qui ablatiuum, lenone, tollant: sed nullam causam adhuc uideo, cur à libris discedendum sit.

Is ipsius est. hei timeo miser, lege. pag. 276.

Scen. 4. Tanta te impendent mala.

M 2 Impen-

ANNOTATIONES

Impendent te, pro tibi, antiquè. Lucilius, Nunc ad te redeo, ut quæ res me impendet agatur. Georg. Fabric. Plautus Epidico, Tantæ in te impendent ruinæ, dixit. Me aut herum pessundabunt. pag. 277.

Pessum dabunt, & hic & in Andria separatim legi, annotat Georg. Fabric. Versus etiam ille Pacuuij è Teucro in nostris antiquis Prisciani libris ita scribitur, Periere Danaï, plera pars pessum data est.

Tum Antipho me excruciat animi.

Versum bene cōstare sine traiectione puto omnes uidere. septimo loco est proceleumaticus.

Hinc me conijcerem protinam in pedes.

Protinam ex Nigidio & Sex. Pompeio recte legitur. Plautus Bacchidib. Me continuo contuli protinam in pedes. Charisius tamē, protinus, legit, & temporis futuri significationem hic habere notat.

Ibi plurimum est.

Aruntius Celsus, ut est apud Charisium, hic ita annotauit, Plurimum nunc aduerbium est, pro, ibi sæpe, ibi frequenter est. Græci πλεῖστον, πᾶσι πλεῖστον, & πᾶσι πλεῖστον dicunt. pag. 278.

Fortes fortuna adiuuat.

Menander apud Stobæum.

τόλμη δικάια καὶ θεὸς συλλαμβάνει.

Audaciam iustam uel adiuuat deus.

Quid si aliquid grauius tibi.

Non placet hic iambicus senarius inter octonarios trochaicos, Quare lego, ut in alijs emēdatis libris omnibus

IN PHORMIONEM.

omnibus scriptū est, Quid faceres, si aliud quid grauius tibi nunc faciundum foret?

Quid conterimus operam frustra.

Georg. Fabricius ex Palatino emendat, Quid conterimus operam frustra? quin ab eo.

Ne si uis te iratus sœuidictis protelet.

In uetere Veneto, & alijs multis est, sœuis dictis. quod hic breuitatis causa contractum est in, sœuidictis, eodem modo, quo multis modis in multimodis, et passis crinibus in passicrinibus: de quibus diximus in Andr. Placet tamen ut ex Palatino & alijs quibusdā legatur, Ne te iratus suis sœuidicis dictis protelet.

Ego in insidijs hic ero succenturiatus.

Priscianus in libro de ponderibus & mensuris legit, in subsidijs. in impressis autē locus citatur, quasi sit in Eunucho. Sed in nostro antiquo omnia recte habent, & græca perspicue leguntur, quæ in nullis impressis inueniuntur. Sce. 5. pag. 280.

Itāne tandem uxorem duxit.

Alij omnes hic faciebant principium actus secundū di. quam ineptē, nemo non uidet. neq; enim scena remanet uacua: neq; dubitandum, quin ibi sit principium secundū actus, ubi à nobis constitutum est. Mure. Non similtatem meam Reuereri? saltem non.

Distingue, nō similtatem meam Reuereri saltem? non pudere? sic enim Cic. epist. 19. lib. 2. Att. Sed mihi nil est molestius, quam Statium manu missum: nec meum imperium, ac mitto imperium, non similtatem

ANNOTATIONES

*meam reuereri saltem? unde etiam cognoscitur, reue-
reri, hic recte legi, quamuis & Nonius, & Interpres
in Andriam, uereri, legant. de quo Riuus & Georg.
Fabricius.*

Incredibile hoc mihi accidit. pag. 287.

*In alijs omnibus est, obtigit, non accidit. idq; agnos-
cit Interpres.*

Quamobrem omnes, cum secundæ res sunt.

*Elegans sententia est de præmeditatione futuro-
rum malorum, quam Terentium à Philosophia sum-
psisse Cicero ait Tuscul. 3.*

Meditata mihi sunt omnia.

*Meditata, μεμνηται μέν, passiuè dixit, inquit Pri-
scianus lib. 8. Cicero Tuscul. 3. Sunt semper omnia
homini humana meditata.*

Mei fratris video filium. pag. 282.

*Ita scripsit etiam Goueanus. In alijs additur, Phœ-
driam: et sunt qui uersum hunc faciant trochaicum,
quod minime placet.*

Eho, an id Iuccenses nunc illi?

*Pronomen, tu, quod Riuus addit, uersui officit, &
recte omittitur.*

Hic in noxa est, ille ad defendendam causam.

*Ita legitur hic uersus etiam apud Asconium in
Verr. 4. in quo tamen syllabam unam redundare om-
nes uident. Considerandum est, an Terentius scripse-
rit, ad dicendam causam. sed nihil decerno contra li-
brorum consensum. Georg. Fabricius scribit uersum*

claudi

IN PHORMIONEM.

claudi cretico.

pag. 283.

Ita eum tum timidum obstupescit.

Lege cum Georg. Fabricio, Ita eum tum timidum
ibi obstupescit pudor. Alioqui enim in uersu aliquid
desideratur.

Et horum me omnium immeritissimo.

Antea cum legeretur, & me omnium horum im-
meritissimo, uersus claudicabat; quem Goucanus &
Muretus uocum traiectione restituerunt. Georg. Fab-
ricius suspicatus est, horunc' scribendum esse.

Non ratio, uerum argentum deerat.

Alludit ad illud Stasmi dictum in Trinummo, quod
& in Pisonem iecit Cicero, Ratio quidem hercle ap-
paret, argentum οἰχέτου. Georg. Fabricius.

Si nullo alio pacto, uel fœnore. pag. 284.

particula, uel, que à libro Palatino abest, recte
omittitur. Nam etiam apud Priscianum li. 15. in opti-
mis libris manuscriptis ea particula non est.

Non, non sic futurum est.

Locus mendosus est apud Priscianum lib. 18. qui
ex nostro Corbeiensi ita emendandus, οὐδέ τὸδε ἐποί-
ησε. atq; οὐδέ τὸδε δὲ ἐποίησε pro eodem ponūt Ae-
tici, ex superuacuo duplicantes abnegationem. Ter-
rentius Phorm. Non, non sic futurum est.

Act. 2. Sce. 1. Itane patris ais conspēct. pa. 285,

In Commentario Rufini de metris Terentianis ci-
tatur, Itane patris ais aduentum ueritum, & cet. sed
deprauatē.

ANNOTATIONES

En ynquam iniuriarum audisti mi scriptam.
 Iniuriarum dicam scribere est, τοιοῦν γραφήν κα
 κώσεως. Menander Misogyno,

ὄμνυμί σοι τὸν ἥλιον,
 ἢ μὴ ποιήσεις σοὶ γραφήν κακώσεως.
 Iuro solem tibi,

Iniuriarum me tibi scripturum dicam. Hoc enim
 diligentissimus Grammaticus Priscianus utroq; loco
 citato docuit lib. 18. ubi in libris impressis pro, ἢ μὴ
 ποιήσεις, quod est perspicue in Corbeiensi, mendose
 legitur, εἰ μὴ ἔλθοις εἰσεῖν. Sed de hoc aliàs.

Et lapsiunt mea quidem sententia.

Versus est hypercatalecticus, nisi tollatur, quidem,
 quod Georg. Fabricius omisit.

Lautum è balneis.

Georg. Fabricius legit, lautum à balneis. Sic Plau
 tus Persa, Lautū credo à balneis iam hic adfuturum.

Hæc quum ratione ineas.

Rationem, quod est in palatino, magis placet: nam
 ita quoq; citat Victorius Variar. lectio. lib. 5. ca. 20.
 ubi inter reliquos uersus Menandri etiam hunc ad
 ducit, τὸ γὰρ βέφορ με, τὸτ' ἐγὼ κρῖνω θεόν.

Nam quod me alit, id ego plane iudico deum.

Scen. 2. Quin tu hoc age. pag. 287.

Antiqua, quin tu hoc ages, quod probat Geor. Fab.

Ipsum esse opinor, de quo agebam.

Hic uersus septimus huius scenæ est etiam in uete
 re Veneto, in alijs octauum locum obtinet.

Etiam

IN PHORMIONE M.

Etiā me vltro accusatum. pag. 288.

Non est dubium, quin Interpres, etiam me, legerit, ut obseruauit Riuius. Sunt tamen, qui recipiant, etiamne. Cui opera uita erat, ruri fere Se conti.

Ita haec leguntur apud Priscianum lib. 15. Sex. etiā Pompeius huius loci testimonio probat dicēdum esse ruri esse, non rure.

Abi in malam crucem.

Verbum, abi, uersui nihil officit, qui loco quarto habet creticum. Interpres tamen id agnoscere non uidetur, qui, in malam crucem, aduerbialiter dici an- notauit.

Ob hanc inimicitias caperem in uostram fami.

Particula, ob, ut uidetur, est extra uersum. Alij pro uostram, scripserant, nostram, putantes id quod sequitur, Quam is aspernatur, ad familiam referri. falso: ad ipsam enim puellā refertur. neq; uero se Phormio cognatum puellae esse fingebat. uostram familiam, aperte legitur in antiquis. Muretus.

Bonorum extortor, legum contortor.

Non dubito quin ita recte legatur, & tamen apud Priscianum lib. 9. in omnibus etiam manu scriptis legitur, Bonorum contortor, legum distortor.

Redige ad memoriam.

Redige in memoriam, usitato genere loquendi est in alijs. In uetere Veneto, ad memoriam, scriptum est.

Eho tu sobrinum tuum non noras?

In Oratore Ciceronis legitur, Eho tu cognatum

M 5 tuum

ANNOTATIONES

euum non noras?

Quid nunc taces? lege.

Hem non dico: quali non noris.

Apud Asconium in Verr. 3. legitur, En, non dico. quod fortassis absq; aspiratione fuit, Em, non dico.

Id quod lex iubet, lege. pag. 290.

Ciuem ubi abusu' sis.

Erasmus & Riuius legunt, itidem ut meretricem ubi abusu' sis. Lolgius, ciuem item ut meretricem ubi abusus sis. Sed ita senarius non cōstat. Goueanus scripsit, ciuem item ubi abusu' sis.

Nam tua Præterierat iam ducendi ætas.

Ita emendari ex ueteribus libris; cum in alijs esset, ad ducendum: Muretus.

Iplum prohibebo domo.

In alijs omnibus est, prohibeo. pag. 291.

Quin quod est ferundum fers?

Sic etiã Lolgius. Goueanus scripsit, fer. a lij feras. Scen. 3. Suus cuique mos. pag. 292.

Verbum est, quod Riuius sustulit, uersus respuit, & in manuscriptis libris Prisciani nō legitur, li. 17.

Act. 3. Sce. 1. Enimvero Antipho. pag. 293.

Huius scenæ quatuor primi uersus in alijs libris sunt catalecti, in nostris acatalectici, ut sequentes.

pag. 294. Nunquid patri subolet?

Sæpe equidem miratus sum, qui fiat, ut in Prisciana libris etiam antiquis omnibus legatur, nunquid subolet

IN PRO
subolet patris? Neg. u
Cafina, subolet hoc un
item p' scudolo, Arg. ut
det mihi.
Eu phormio, legent
interiectio dolens est.
phormio. Scen. 2.
Logi. Ph.
Logi, inquit Noua
illa ridicula & contra
Ego te certe scio omnes
conuertisse.
Tu mihi cogita
Interpres quædam, na
tempatur. Itaq; in alijs li
gratus, tu patris, tu an
umbicus acatalecti, truci
Et meum dicit
ponitur autem dicitur
Natus Menæchmus. Na
dicitur non potest. Na
Riuius et Goueanus leg
tam idem; ex libro w
tricius.
Et illo cum ut
Hanc anastrophe f
his claudicat.
Tum tu præterea

IN PHORMIONEM.

subolet patris? Neq; is casus huius uerbi est. Plautus
Casina, Subolet hoc iam uxori, quod ego machinor.
Idem Pseudolo, Atq; id iam pridem sensi ego, & sub-
olet mihi. Heu Phormio.

Eu Phormio, legendum. Sic enim Agrætius, Heu
interiectio dolentis est, eu laudantis. Terentius, Eu
Phormio. Scen. 2. pag. 295.

Logi. Ph. Crede mihi.

Logi, inquit Nonius, à græco λόγος sermones, uel
dicta ridicula & contemnenda. Cicero pro Gallio,
Ego te certe scio omnes logos, qui ludis dicti sunt,
animaduertisse. pag. 296.

Tu mihi cognatus, tu amicus.

Interpres quartum, tu, agnoscit, in quo sermo ab-
rumpatur. Itaq; in alijs libris ita legitur, Tu mihi co-
gnatus, tu parens, tu amicus, tu. D. garris modo. ut sit
iambicus acatal. uel trochaicus hypercatalecticus.

Et meam ductes gratis. lege.

Ponitur autem ductare in obscena significatione.
Plautus Menæchmis. Nisi feres argētum frustra me
ductare non potes. Nam neque ut amittā à me:
Riuius et Goueanus legunt, Nam neq; quo amittā
tam. idemq; ex libro Werteri sui probat Georg. Fab-
bricius. pag. 297.

Et illo cum ut mutet fidem.

Hanc anastrophen flagitat uersus, qui in alijs li-
bris claudicat.

Tum tu præterea horum amorem.

Goueanus

ANNOTATIONES

Goueanus hoc modo uersum suppleuit. Geor. Fabri-
cius è palatino legit, Tum præterea horūc amorem.
Minime, dum ob rem. pag. 298.

Impuri hominis impura oratio est, ut illa apud
Sophoclem,

ἢ κέρδος ἢ δὴ καὶ μὲν ἀπὸ ψευδῶν εἶν.

Est suaue lucrum, quamuis è mendacijs. Sce. 3.

Qui me dudum, ut dixti, adiurit. pag. 299.

Qui legebant, adiuuerit, non animaduertebant,
uersum ὑπὸ ῥητορικῶν fieri. ut autem hic adiurit, pro
adiuuerit, dictum est. sic apud Ennium, adiuro, pro
adiuero. O Tite, si quid ego adiuro, curāue leuasso.
ubi uulgo perperam legitur, adiuto. Muret.

Ignotum abducat locum. pag. 300.

In ignotum abducat locum, legendum. meis, autem
in unam syllabam contrahitur.

Dum igitur licet, dumque adsum.

Sic est in libris antiquis, nec aliter citatur à Prisci-
ano. Quare uox, diem, quæ uulgo additur, non sine
causa à Mureto omissa est sine detrimento carminis.

Dij bene uortant, quod agas.

In palatino non Getæ, sed Antiphoni ascribuntur
hæc uerba, qui primum bene ominatur Phœdriæ, de-
inde opem illi à Geta petit. Georg. Fabricius.

Aufer te hinc.

Georg. Fabricius secutus auctoritatem quorundam
librorum antiquorum duas postremas uoces sustulit.
Act. 4. Sce. 1. Si cui tuleris extraneo. pag. 302.

Ita

IN PHORMIONE M.

Ita est in antiquis omnibus. at alij fecerant, extra
rio, quam uocem ego quidem latinam non puto. Mur.

Neque defetiscar vsque adeo.

Sic est in uetere Veneto. Apud Priscianum lib. 10.
et 18. legitur, Neq; defetiscar usq; adeo experirier.
neq; defetiscar est, ὅτε ἐξ αὐτοῦ ἰσοιμὶ ἀν, interprete
Prisciano. Scen. 2. pag. 303.

Sed eccum: quis est ulterior?

In omnibus fere libris est, Sed eccum ipsum. quo
Terentius libenter utitur, ut in Eunu. act. 4. scen. 5.
Sed eccam ipsam uideo. quod si retineas, d, in sed elia
detur. Scen. 3. pag. 304

Venire saluum uolupe est.

Interpres legit, uolup est. Plautus Asinaria, Hic se
nex si quid clam uxorem suam animo fecit uolup.

Noua hic compluria.

Compluria ueteres dixerunt: posteriores, complu
ra: quo de Charisius ex Plinio. Cicero etiam in Prota
gora dixit, Confirmandi genera compluria, ut anno
tauit Interpres: uerum quæ uerba Platonis Cicero ita
expresserit, dictu non facile est. pag. 305.

Non capitis eius res agitur, sed pecuniæ.

Aliter, sed pecunia. sic in Heaut. act. 3. sce. 1. Non
nunc pecunia agitur. et sanè, res pecuniæ inusita
tius est. Georg. Fabricius.

Quid? nimium: quantum libuit.

Celsus, nimium quantum, accipit pro nimium, ue
mirum quantum, incredibile quantum. Licet quidem
si

ANNOTATIONES

sic legant, inquit, ut nimium seruus dicat, quantum uero senex. Hæc Charisius lib. 2.

De. hoi hu. pag. 306.

Hoi hui, legendum, ut hui iambum efficiat.

Sexcentas proin potius scribito.

In dimetiendo uersu, proin, contrahitur in unam syllabam. In alijs est, proinde, quod quidam prorsus tollunt, alijs id quidē retinēt, sed, iā redundare putāt.

Scæ. 4. Emunxi argento senes. pag. 307.

Emungi ex manifesta significatione manare Nonius scribit hoc loco citato. Plautus Bacchid. Sic miseram me auro esse emunctum. Eodem modo Græcos Comicos uerbo ἀπομύττειν usos legimus.

Quid ego narro?

Quid ego narrem? est in omnibus libris, nec aliter scripsit Muretus.

Huic mandes, qui te ad scopulum.

Nihil addidi, nihil detraxi, nihil immutavi: sed quod in meo uetere libro erat, quia sine ulla dubitatione uerum putabam, quā potui fidelissime expressi. Mur.

Quid minus utile fuit. pag. 308.

Legendum utibile, pro utile, quod incorruptum in uulgatis mansit, ut annotauit Georg. Fabric.

Enim non ducet.

In alijs, in quibus legitur, non enim ducet, uersus non constat. Enim confirmatis particula etiā in principio ponitur, ut in Hecyra act. 2. scæ. 1. Enim lassam oppido tum aiebant.

Spatium

IN PHORMIONEM.

Spatium quidem tandem adparandis nuptijs.

Palatinum, adparandi nuptias, cui respondent sequentia, uocandi, sacrificandi. Georg. Fabric.

Interea amici, quod polliciti sunt.

Hunc quoq; locum e suo libro emendauit Muretus: cum in alios omnes e glossemate aliquo irrepsisset uox argentum. Emendauit eodem modo Georg. Fabricius e Palatino. Scen. 5. pag. 309.

Quin mihi testes adhibeam Cum dem.

Legitur in quibusdam, Cui de, quod sequentia respicit.

Prius quam hinc abit.

Sic etiam Goueanus: alij, prius quam hinc abeat, ut sit uel tribrachys pro iambo, uel, abeat, in duas syllabas contrahatur. Quid, malum, tua id refert.

Tua in unam syllabam contrahitur, & eliditur. qui aliter haec collocant, ij uersum non facile explicare poterunt. Ne se eiectam putet. pag. 310.

In alijs est, Ne se eiectam praedicet: sed uersus non patitur. quare Goueanus etiam recepit, putet.

Actus 5. Scena 1.

Huius scenae uersus omnes sunt iambici octonarij partim catal. partim acatal. quibus unus senarius, & unus trochaicus octonarius catalect. permixti sunt, ut quidem Muretus & Goueanus distinxerunt.

st. S. quid has metuis fores? pag. 311.

De hac silentij nota, st, diximus in And. act. 4. st. 1.

Antiphonine? S. hem isti ipsi. pag. 312.

Ruius secutus quaedam exemplaria legit, Antiphonine
inquam

ANNOTATIONES

inquam? idq; esse in uetusto codice annotauit Glare.
Offendi adueniens quicum uolebam.

Adueniens hic significat $\pi\tau\alpha\lambda\upsilon\acute{o}\mu\iota\theta$, & habet præteriti temporis significationem, ut docet Priscianus lib. II. ubi, & ut uolebam, legitur: sed si atq; retineatur, elegantissimus est iambicus, habens locis imparibus spondæum, & paribus iambum.

Scæ. 2. Ut malos expediat esse. pag. 313.

Palatinum, ut malis expediat esse. In Heaut. act. 2. scen. 4. Nam expedit bonas esse uobis.

Abi Geta: prænuntia. pag. 314.

Georg. Fabricius ex libro ueteri legit, Tu Geta abi. Vorsuram soluis.

Et uorsura, & uorsuram legitur: item soluis, & solues. Goueanus censet, rectius scribi uorsura, quam uorsuram. Cicero epist. li. 5. Att. Ut uerear, ne illud, quod tecum permutaui, uersura mihi soluendum sit. Scena 3. pag. 315.

Ac rebus vilioribus u' multo, tamen talenta bina.

Rebus uilioribus multo, id est, cū multo maior ante nonæ uilitas erat, tamē ex fructibus prædiorū bina talenta capiebat. Nam rebus uilioribus dictum est, ut apud Ciceronem, Bonis rebus, Saluis rebus, Secundis rebus: & apud Cæsarem, Florentissimis rebus. Bina uero talenta, non duo, recte dici omnes uident.

Adduci non potest. De. quid non. pag. 316.

Manuscripta habent primum, Abduci non potest: de inde, qui non potest, pro cur, uel quare. Geor. Fabr.

Vide

IN PHORMIONEM.

Vide, ne in cognatam pecces.

Georg. Fabricius ex antiquis legit, *Cave ne in cognatam pecces.* Sic Eun. act. 4. scen. 6. *At enim cave, ne prius, quam hanc à me accipias, amittas.*

Neque intelliges.

In quibusdam antiquis mutato tempore legitur, intelligis. Apud Nonium, qui hoc loco docet, concedere, esse credere, & consentire, intelliges legitur.

Itane parvam mihi fidem. pag. 317.

In quibusdam legitur, *Itane parum mihi fidem.* ut in Eun. act. 1. sce. 2. *Forsitan hic mihi parum habeat fidem.* Sce. 4. pag. 318.

Paulo mederi possis.

Apud Priscianum lib. 8. mendum est in omnibus libris, in quibus legitur, *Quas cum res aduersæ sient minus mederi possis.* Nam li. 18. legitur, *paulo mederi possis.*

Me euoluere ex his turbis.

In Eun. act. 4. sce. 4. *Et te omni turba euoluis.* In libro Georg. Fabricij & Lollij est, *exoluere.*

Ni mihi esset spes ostensa.

Georg. Fabricius, ostenta, probat è Palatino. Apud Priscianum. lib. 15. legitur ostentata. quod tamen si in plerisque Terentij libris etiam inueniatur, tamen propter uersum non placet. Sce. 5.

Propria ea Phædria ut poteretur. pag. 319.

Poteretur, in tertia coniugatione recte legitur, approbante uersu. Ouidius lib. 13. Metam. *Tuq; tuis*

N armis

ANNOTATIONES

armis, nos te poteremur Achille. Sic enim à Prisciano etiam adducitur.

Te suam rogavit rursus ut ageres causam.

Interpres distinguit post uerbum, ageres. Et in suam, intelligens partem, causam refert ad sequentia Annotauit hoc Riuus. Scen. 6. pag. 320.

Sed ego nunc mihi cesso, & cet.

Sic esse in Palatino scribit Geor. Fabricius, idemq; Bembus probauit. Glare. ex alijs quibusdã libris legit Sed mihi nunc cesso, qui non humerũ huc exonero palio. Sane, onero, est in omnibus Interpretũ editionib. Pergit: hercle nunquã tu tuo odio. pag. 321.

Georg. Fabricius ex libro Werteri legit, Pergin' hercle nunquam. Interpres indicat fuisse, qui legerent et distinguerent, Pergis hercle: nunquam tu tuo odio, & cet.

Curialis uernula est, qui me uocat.

Solus Muretus has uoces, quæ in omnibus alijs libris desiderantur, ex uetere Veneto restituit. Carminis trochaici ratione hanc lectionẽ comprobari, equidem omnes uidere confido. Verba sic accipio, ut Geta festinans, minis uolens deterrere eum à quo reuocabatur, primum aperte dicat, Vapulabis: deinde illum, à quo sic reuocetur, curialẽ uernulam esse apud se pronuntiet. Iam, curialis seruus, cũ publicus esset, quippe qui curia, siue Καρία , tertiæ parti tribus apud Athenienses, seruiret, atq; ministraret, plus sibi auctoritatis et imperij uendicabat. Geta tamen eum

contemnens

IN PHORMIONEM:

contemnens non seruum, immo ne uernam quidem
sed uernulam uocat.

Quid minitat malum.

Non credo errare eos qui ita legunt, cum & car-
minis rationem habeant, & ueterum librorum aucto-
ritate nitantur. Minitas et minitabas Nœuiū ac Plau-
tū dixisse No. Marcellus obseruauit.

Pone apprehendit pallio. pag. 322.

Plautus Epidico, Quis properantē meprehendit
pallio? Idē Milite, Quæ here pallio me reprehēdere.
Patrius interea inde huc egreditur. pa. 323.

Georg. Fabricius ex notis libri antiqui legit, Pa-
trius interea intus egreditur foras. Verum cum uul-
gata lectio bene habeat, ex unius libri dubia nota ni-
hil statuimus.

Tantam fortunam de improviso.

Vulgo hic nouam scenam fecerunt, cum in uetue-
stis omnibus hæc superioribus sint annexa.

Sed hinc concedam in angiportum hunc.

Ita legendum esse admonet Priscianus lib. 6. & ita
legitur in meo manuscripto, & in uno Antoniano-
rum. Muretus. Scen. 7. pag. 324.

Heus, quanta quanta hæc mea paupertas eⁿ.

Ita legendus est hic locus ex libro Petri Beni,
& ex libro Bernardini Lauredani. Quanta quanta,
id est, quanta cunq;. Sic in Adelphis act. 3. sce. 4. Tu,
quantus quantus, nihil nisi sapientia es.

Tum autem Antiphonem video. pag. 325.

ANNOTATIONES.

Ita legitur hic locus etiam in nostris antiquis codicibus Prisciani li. 10. ubi de uerbo, inquit disputat.

Quod? nae ego percipi porro illis.

Tu cum Georg. Fabricio rectius leges, Quodne ego perscripsi porro illis. Sic in Andr. act. 4. sce. 3. Quemne ego heri uidi ad uos adferri uesperis?

I hinc in malam crucem.

Ruius legit, I hinc malam rem. in quo non fit elisio. pag. 326.

In ius? enim uero si porro esse odiosi.

Quid de illo, in ius, faciam nescio. nam et uersum pede uno, quam par est, longiore facit: et tamen neque repetitio illa inuenusta est, & legitur in omnibus antiquis libris. Muretus.

Et eam clam educat.

Legitur etiam, educit. quo uerbo Terentius alibi quoque usus est. & annotauit Interpres in Adelphos, ueteres educere dixisse, quod nos educare.

An tu, ubi peregre. pag. 327.

Io. Ruius, & Georg. Fabricius legunt ex antiquis, Ain' tu.

Venias nunc precibus lautum.

In antiquis est, Venias nunc mihi. sed cum uersus utrunque non recipiat, sunt qui sublato aduerbio legant, Venias mihi precibus lautum. ego nihil de cerno.

Lacrumis si extillaueris.

Ita etiam Lolgius recte distinxit, ut ex Interprete perspicuum est.

Enim

IN PHORMIONEM.

Enim solu' nequeo.

Ita esse in Palatino annotavit Georg. Fabricius. *Interpres legit, Etenim solus nequeo. & uult, etenim, positum pro at.* pag. 328.

Veloculum exculpe: est ubi vos ulciscar probe.

Sic emendat Bembus. in omnibus tamen antiquis reperio, ut in impressis, est, ubi uos ulciscar, locus. Hæc Muretus. Priscianus lib. 16. hunc uersum ita adducit, Vel oculum exclude: est ubi uos ulciscar locus. Exclude, non exculpe legi in antiquis Riuus & Georg. Fabricius annotarunt. Scen. 8.

Qui nominat me.

Ita est in libro Lauredani, & in duobus Antonianis, melius, & magis ad antiquorum consuetudinem, quam, ut in alijs, Quis. Muretus.

Quid nunc obticuiisti?

In meo, & in uno Antonianorum pro, obticuiisti, legitur obstupuisti. Muretus. pag. 329.

Me cum hoc iplo distædet loqui.

Apud Charisium legitur, me cum hoc pol distædet loqui. Quod sequitur, Hæcine erant itiones crebræ. ibi, hæcine, pro hæcine positum est, ut annotavit *Interpres in Eun. act. 3. scen. 5.* pag. 330.

Qui fit in re hac scrupulus?

Ita est etiam in libro Goueani, & Lolgij. Riuus legit, qui fuit in hac re scrupulus.

Exequias Chremeti, quibus est commodū ire, hem tempus est.

ANNOT. IN PHOR.

Hoc Muretus in duobus manuscriptis inuenit, idemq;
è Palatino probat Georg. Fabricius. in alijs legitur,
iam tempus est: sed hoc uersus ratio repudiat.

At meo merito credo.

Georg. Fabricius legit, An meo merito, è Palatino.
Ruius utriusq; lectionis meminit. In sequenti uersu
Muretus è suo manuscripto, & altero Lauredani
emendauit, qualis in istum fuerim. pag. 331.

Adeon' indignum tibi uidetur.

In alijs est, adeo hoc indignum. quod etiam in uer-
su locum habet.

Satin' id est tibi?

In alijs libris, in quibus legitur, Satis tibi est? uersus
claudicat: cui ut Goueanus consuleret, scripsit, Est
tibi satis? pag. 332.

Et quod tuo viro oculi doleant.

Qui aspectu molestiam capit, illi oculi dolere di-
cuntur: ut si Chremes spectaret secum accubantem
Phormionem, qui flagitia ipsius patefecerat uxori.
Plautus *Asinaria*, Pietas pater oculis dolorem pro-
hibet. id est, pietas facit, ne mihi molestum sit, quod
uideo te cum amica mea accubantem. Lege *Victori-
um Varia. lect. lib. 2. cap. 5.*

M. ANTO